

NESLUŽBENI PREČIŠĆENI TEKST

ZAKON

O IZBJEGLICAMA IZ BIH I RASELJENIM OSOBAMA U BIH (Službeni glasnik BiH, br. 23/99, 21/03 i 33/03)

I - Osnovne odredbe

Član 1.

Ovim zakonom se utvrđuje sticanje i prestanak statusa izbjeglice iz Bosne i Hercegovine (u daljem tekstu: izbjeglice iz BiH) i raseljene osobe u Bosni i Hercegovini (u daljem tekstu: raseljena osoba), povratnika, prava izbjeglice iz BiH, raseljene osobe, povratnika; način ostvarivanja njihovih prava i sredstva za podršku u ostvarivanju uslova za povratak izbjeglice iz BiH i raseljene osobe kao i druga pitanja koja se odnose na izbjeglicu iz BiH, raseljenu osobu i povratnika.

Član 2.

Izbjeglica iz BiH, raseljena osoba i povratnik pored prava koja im pripadaju na osnovu ovog zakona i zakona entiteta, uživat će ista prava i slobode garantovane međunarodnim propisima i zakonima BiH i entiteta kao i drugi građani i neće biti diskriminirani od uživanja bilo kojeg prava po bilo kojoj osnovi.

II - Sticanje i prestanak statusa izbjeglice iz BiH i raseljene osobe

Član 3.

Izbjeglica iz BiH u smislu ovog zakona je državljanin Bosne i Hercegovine koji se nalazi izvan BiH, a koji je zbog sukoba prognan sa svog prebivališta ili je napustio svoje prebivalište u Bosni i Hercegovini i izbjegao u inostranstvo, nakon 30. aprila 1991. godine bojeći se opravdano, da će biti progonjen zbog svoje rase, vjere, nacionalnosti, pripadnosti nekoj socijalnoj grupi ili svojih političkih mišljenja i koji nije u mogućnosti da se sigurno i dostojanstveno vrati na svoje ranije prebivalište niti je dobrovoljno, odlučio da se trajno nastani izvan BiH.

Član 4.

Raseljena osoba je državljanin Bosne i Hercegovine koji se nalazi u BiH, a koji je zbog posljedica sukoba prognan sa svog prebivališta ili je napustio svoje prebivalište nakon 30. aprila 1991. godine bojeći se opravdano da će biti progonjen zbog svoje rase, vjere, nacionalnosti, pripadnosti nekoj socijalnoj grupi ili svojih političkih mišljenja i koji nije u mogućnosti da se sigurno i dostojanstveno vrati na svoje ranije prebivalište, niti je dobrovoljno odlučio da se trajno nastani na drugom prebivalištu.

Član 5.

Status izbjeglica iz BiH za vrijeme njihovog boravka u zemljama prihvata utvrđuje se po pravilima i propisima tih zemalja.
Status raseljenih osoba se stiče na osnovu ovog zakona i zakona entiteta.

Član 6.

Izbjeglica iz BiH prestaje biti izbjeglicom iz BiH:

- a) Ako se sa sigurnoscu i dostojanstveno vrati u svoje ranije prebivalište u BiH; ili
- b) Ako je dobrovoljno na osnovu sveobuhvatnih i objektivnih informacija bitnih za izbor mjesta prebivalista odlucio da se trajno nastani u drugo prebivalište u BiH ili se trajno nastani izvan BiH.

Izbjeglica iz BiH koja se vratila u BiH, a nije se ponovo nastanila u ranije prebivalište ili nije izvršila izbor drugog prebivališta u BiH može ostvariti status raseljene osobe na način uređen zakonima entiteta.

Član 7.

Raseljenoj osobi prestaje status:

- a) dobrovoljnim povratkom u ranije prebivalište;
- b) odbijanjem povratka u ranije prebivalište iako je povratak u ranije mjesto prebivališta moguć, siguran i dostojanstven i kada ne postoje uvjerljivi razlozi koji proizlaze iz ranijeg proganjanja ili uvjerljivi humanitarni razlozi;
- c) kada se na siguran i dostojanstven način nastani na drugo prebivalište koje je raseljena osoba dobrovoljno izabrala;
- d) drugim razlozima uređenim zakonima entiteta.

Član 8.

Povratnik je izbjeglica iz BiH ili raseljena osoba koja je nadležnom organu izrazila volju za povratak u ranija prebivalista i koja je u procesu tog povratka, kao i izbjeglica iz BiH i raseljena osoba koja se vratila u svoje ranije prebivalište.

Status i prestanak statusa povratnika sticu se na osnovu ovog zakona a po postupku propisanom zakonima entiteta.

Povratniku prestaje status protekom roka od šest mjeseci, računajući od dana kada se ponovo nastanio u svoje ranije prebivalište, odnosno trajno nastanio u drugo mjesto prebivalista u BiH..

III - Prava izbjeglica iz BiH, raseljenih osoba i povratnika

- 1) Pravo povratka u ranije prebivalište

Član 9.

Izbjeglice iz BiH i raseljene osobe imaju pravo slobodno da se vrate u svoja ranija prebivališta.

Član 10.

Povratak izbjeglica iz BiH i raseljenih osoba u svoja ranija prebivališta će se odvijati na bezbjedan, organiziran i postupan način uz slobodu kretanja i punu zaštitu njihove lične i imovinske sigurnosti.

Radi efikasnosti koordinacije mjera i aktivnosti koje, u stvaranju uslova za povratak preduzimaju ili imaju namjeru preduzeti nadležni organi i organizacije, Ministarstvo za ljudska prava i izbjeglice će u saradnji sa nadležnim ministarstvima entiteta, županija-kantona i UNHCR-om izraditi program povratka izbjeglica iz BiH i raseljenih osoba, najkasnije u roku od 4 mjeseca od dana stupanja na snagu ovog Zakona.

Ministarstvo za ljudska prava i izbjeglice Bosne i Hercegovine ce u saradnji sa nadležnim ministarstvima entiteta praviti realizaciju ovog programa i o tome obavještavati Parlamentarnu skupštinu Bosne i Hercegovine.

Program povratka izbjeglica iz BiH i raseljenih osoba iz prethodnog stava usvaja Vijeće ministara.

2) Pravo na izbor drugog prebivališta

Član 11.

Izbjeglice i raseljene osobe imaju pravo na izbor drugog prebivališta.

Izbor drugog prebivališta mora biti dobrovoljan i zasnovan na objektivnim informacijama o svim činjenicama važnim za odluku o izboru.

Član 12.

Izborom drugog mjesta prebivališta od strane izbjeglica iz BiH i raseljenih osoba, neće se ograničiti pravo na povratak izbjeglica iz BiH i raseljenih osoba koja su odlučila da se vrate u ranija prebivališta.

3) Pravo na povrat imovine

Član 13.

Izbjeglice iz BiH i raseljene osobe imaju pravo na povrat imovine koja im je oduzeta tokom neprijateljstava od 30. aprila 1991. godine kao i na naknadu za bilo koju imovinu koja im se ne može vratiti.

Nadoknadu za imovinu mogu slobodno izraženom voljom tražiti izbjeglice i raseljene osobe od nadležnih organa entiteta.

Član 14.

Pod povratkom nepokretne imovine smatra se potpuna pravna i faktička mogućnost vlasnika nepokretne imovine da svojom nepokretnom imovinom raspolaže na način na koji se dobrovoljno odluči.

4) Pravo na povrat stanarskih prava

Član 15.

Izbjeglice iz BiH i raseljene osobe u BiH imaju pravo na povrat stanova na kojima su imali stanarsko pravo 30. aprila 1991. godine, u skladu sa propisima entiteta.

Član 16.

Izbjeglice iz BiH, pored prava utvrđenih u čl. 9. do 15. ovog zakona za vrijeme boravka u zemljama prihvata imaju:

- a) pravo da budu objektivno i sveobuhvatno informisani o stanju u BiH, F BiH i RS, a posebno o stanju u njihovim ranijim prebivalištima radi donošenja odluke o dobrovoljnom povratku u BiH;
- b) pravo da koriste dopunsko školovanje organizovano od nadležnih službi iz FBiH i RS u zemljama prihvata putem Ministarstva inostranih poslova i Ministarstva za ljudska prava i izbjeglice BiH;
- c) pravo da koriste konzularne i druge službe BiH u zemljama prihvata radi regulisanja svojih prava, naročito prava na povratak u BiH.

Izbjeglice iz BiH nakon donošenja odluke o povratku u BiH imaju pravo koristiti pogodnosti o osobnom prevozu i prevozu stvari od zemlje prihvata do tranzitnih centara u BiH ili mjesta ranijeg prebivališta na način i pod uslovima koji će biti regulisani ovim zakonom i na osnovu ovog zakona donesenim podzakonskim aktima.

Član 17.

Raseljena osoba za vrijeme trajanja statusa ima pored prava utvrđenih u čl. 9. do 15. ovog zakona i druga prava koja se konstituišu i ostvaruju po propisima nadležnih organa entiteta, kantona ili opština, a koja se naročito odnose na ekonomsku, socijalnu, zdravstvenu zaštitu i slobodu vjerskog izražavanja i političkog djelovanja.

Član 18.

Povratnici za vrijeme trajanja statusa imaju pravo na:

- a) pomoć u nužnoj opravci vlastitih kuća i stanova,
- b) korištenje kredita za otpočinjanje poslova radi stvaranja prihoda za sebe i svoju porodicu,
- c) adekvatnu pomoć u novcu,
- d) neophodnu ishranu,
- e) neophodnu odjeću,
- f) osnovnu zdravstvenu zaštitu,
- g) osnovno obrazovanje i
- h) socijalnu pomoć, pod uslovom da nisu zaposleni.

Način ostvarivanja ovih prava uređuje se propisima BiH i oba entiteta.

IV - Način ostvarivanja prava izbjeglica iz BiH i raseljenih osoba

Član 19.

Izbjeglica iz BiH i raseljena osoba svoja prava utvrđena u III poglavlju ovog zakona ostvarivaće pod uslovima i postupku utvrđenim propisima donesenim na osnovu Aneksa 7. Opšteg okvirnog sporazuma za mir u BiH.

Član 20.

Sprečavanje ili neopravdano odgađanje ostvarivanja prava izbjeglica iz BiH i raseljenih osoba od strane lica zaposlenih u državnim, entitetskim, kantonalnim ili opštinskim organima nadležnim za provođenje zahtjeva izbjeglica iz BiH i raseljenih osoba u pogledu ostvarivanja njihovih prava kao i od strane drugih osoba koji sprečavaju ili neopravdano odgađaju ostvarivanja ovih prava, povlači odgovornost u skladu sa važećim propisima.

Član 21.

Ministarstvo za ljudska prava i izbjeglice kreira, koordinira i nadzire politiku, kojom se osigurava jednoobrazna i usklađena realizacija ciljeva Aneksa VII Općeg okvirnog sporazuma za mir u Bosni i Hercegovini (u daljem tekstu Aneks VII) na cijeloj teritoriji BiH, a svoje zadatke obavlja na način koji garantuje jednakopravnost izbjeglica, raseljenih osoba i povratnika.

U okviru svojih nadležnosti, koje su utvrđene Zakonom o ministarstvima i drugim organima uprave u Bosni i Hercegovini, Ministarstvo za ljudska prava i izbjeglice će:

- pratiti i analizirati pitanja u vezi sa uslovima u zemljama prihvata izbjeglica iz BiH, kao i stavove tih zemalja u pogledu repatrijacije u Bosnu i Hercegovinu;
- koordinirati izradu planova povratka i repatrijacije od strane vlada entiteta, Brčko Distrikta BiH, te vladinih i nevladinih organizacija, kao i pratiti i nadgledati njihovu realizaciju;
- pratiti povratak izbjeglica iz BiH zajedno sa nadležnim organima entiteta i u saradnji sa UNHCR-om, drugim međunarodnim organizacijama i nevladinim organizacijama;
- prezentirati, u okvirima bilateralne i multilateralne saradnje BiH sa drugim državama i međunarodnim organizacijama i u skladu sa važećim standardima o zaštiti podataka, stanje u vezi sa svim činjenicama važnim za povratak izbjeglica iz BiH i raseljenih osoba u njihova ranija prebivališta, te s tim u vezi predstavljati i promovisati projekte kojima se stvaraju uslovi za povratak ovih osoba;
- koordinirati međuentitetsku saradnju, naročito u vezi sa povratkom izbjeglica iz BiH, te evaluirati, u okviru Komisije za izbjeglice i raseljene osobe Bosne i Hercegovine, aktivnosti entiteta, Brčko Distrikta BiH i drugih nivoa vlasti na realizaciji Strategije za provedbu Aneksa VII Dejtonskog mirovnog sporazuma;
- vršiti procjene o broju izbjeglica iz BiH, u saradnji sa diplomatsko-konzularnom mrežom BiH, zemljama prihvata izbjeglica iz BiH, UNHCR-om i drugim relevantnim međunarodnim organizacijama;
- voditi evidenciju o izbjeglicama iz BiH koje su se vratile u BiH, održavati sve relevantne baze podataka i upravljati njima, te osigurati da entiteti i Brčko Distrikt BiH imaju pristup relevantnim podacima putem Ministarstva za ljudska prava i izbjeglice, putem Komisije za izbjeglice i raseljene osobe Bosne i Hercegovine i na druge načine, u skladu sa važećim standardima o zaštiti podataka;
- formulirati ciljeve u vezi sa realizacijom Aneksa VII, kao i pratiti i nadgledati njihovo jednoobrazno provođenje na cijeloj teritoriji BiH;
- koordinirati i nadgledati realizaciju projekata rekonstrukcije i projekata kojima se osigurava održivost povratka;
- informirati javnost i domaće i međunarodne institucije o realizaciji ciljeva Aneksa VII;
- poduzimati sve druge aktivnosti, koje se odnose na provedbu Aneksa VI i Aneksa VII.

Član 21 a.

U cilju realizacije zadataka iz člana 21. ovog Zakona, Ministarstvo za ljudska prava i izbjeglice uspostaviti će regionalne centre u Sarajevu, Banjoj Luci, Tuzli i Mostaru. Regionalni centri su, prvenstveno, zaduženi za nadzor i procjenu pitanja u vezi sa povratkom, kao i za nadzor provedbe dogovorenih projekata integritanog povratka i rekonstrukcije u svojim zonama odgovornosti, osiguravajući na taj način zahtijevani nivo koordinacije i harmonizacije na cijeloj teritoriji BiH.

Član 22.

Pored dužnosti iz člana 21. i 21a, Ministarstvo za ljudska prava i izbjeglice će osigurati da odabir korisnika projekata povratka i rekonstrukcije stambenih jedinica bude jednoobrazan i transparentan na cijeloj teritoriji BiH.

Opći kriteriji za utvrđivanje potencijalnih korisnika projekata povratka i rekonstrukcije stambenih jedinica su:

1. da je izbjeglica iz BiH, raseljena osoba u BiH, ili povratnik;
2. da je iskazao namjeru za povratkom;
3. da je utvrđen status vlasništva ili stanarsko pravo nad stambenom jedinicom koja je predmet rekonstrukcije;
4. da je na dan 30.04.1991. godine imao prebivalište u stambenoj jedinici koja je predmet rekonstrukcije;

5. da se stambena jedinica koja je predmet rekonstrukcije smatra neuslovnom za stanovanje, u skladu sa odgovarajućim standardima o minimumu stambenih uslova;
6. da on i članovi njegovog domaćinstva od 1991. godine nemaju na teritoriji BiH drugu stambenu jedinicu koja se smatra uslovnom za stanovanje, u skladu sa odgovarajućim standardima o minimumu stambenih uslova;
7. da nije primio pomoć u rekonstrukciji, dovoljnu da zadovolji odgovarajuće standarde o minimumu stambenih uslova.

Ministarstvo za ljudska prava i izbjeglice i vlade entiteta i Brčko Distrikta BiH će, unutar Komisije za izbjeglice i raseljene osobe Bosne i Hercegovine, zajednički usaglasiti posebne kriterije za odabir prioriternih korisnika i dobivanje pomoći za rekonstrukciju i povratak, kao i potrebne standarde i procedure kojima se osigurava poštovanje općih i posebnih kriterija, puna transparentnost procesa i pristup informacijama od strane korisnika.

Ministarstvo za ljudska prava i izbjeglice, nadležna entitetska ministarstva i nadležni organi vlasti Brčko Distrikta BiH će, svojim podzakonskim aktima, osigurati primjenu posebnih kriterija, standarda i procedura iz prethodnog stava.

V - Komisija za izbjeglice i raseljene osobe Bosne i Hercegovine

Član 23.

Komisija za izbjeglice i raseljene osobe Bosne i Hercegovine (u daljem tekstu Komisija) u pravilu konsenzusom donosi odluke radi koordinacije aktivnosti entiteta i Brčko Distrikta BiH, usmjerenih na potpunu provedbu Aneksa VII, a ukoliko se odluka ne može donijeti konsenzusom, ona se smatra usvojenom kada za odluku glasaju po dva člana Komisije iz reda sva tri konstitutivna naroda Bosne i Hercegovine.

Komisija je, naročito, nadležna za:

- odobravanje projekata rekonstrukcije i povratka, koje Ministarstvo za ljudska prava i izbjeglice prikupi i proslijedi Komisiji na razmatranje;
- odobravanje zajedničkih projekata, koji će se realizirati kroz Fond za povratak;
- izdavanje ovlaštenja za finansijsku realizaciju odobrenih projekata rekonstrukcije i povratka putem Fonda za povratak;
- nadzor nad finansijskom realizacijom odobrenih projekata rekonstrukcije i povratka, uključujući očuvanje sredstava Fonda za povratak;
- davanje smjernica prilikom izrade podzakonskih akata kojima se regulira rad i organizacija Fonda za povratak;
- razmatranje kvartalnih i privremenih izvještaja, koje direktor Fonda za povratak podnosi u pogledu upravljanja sredstvima i finansijske realizacije odobrenih projekata rekonstrukcije i povratka.

Član 23 a.

Komisija se sastoji od devet članova, od kojih su po tri člana Komisije iz reda svakog od konstitutivnih naroda Bosne i Hercegovine.

Ministarstvo za ljudska prava i izbjeglice, uz suglasnost Vijeća ministara Bosne i Hercegovine, predlaže četiri člana, vlade entiteta predlažu po dva člana, od kojih je jedan ministar za raseljene osobe i izbjeglice iz svakog entiteta, a Vlada Brčko Distrikta BiH predlaže jednog člana Komisije. Ministar za ljudska prava i izbjeglice obavezno je jedan od članova u ime Vijeća ministara Bosne i Hercegovine. Predložene članove imenuje Predsjedništvo Bosne i Hercegovine, u roku od 30 dana od dana stupanja na snagu ovog Zakona.

Vijeće ministara Bosne i Hercegovine pozvat će šefove misija UNHCR-a, OHR-a i OSCE-a da odrede svoje predstavnike, koji će učestvovati u radu Komisije kao posmatrači. Status posmatrača u Komisiji imaju i organizacije i udruženja koja se bave pitanjima izbjeglica i raseljenih osoba u Bosni i Hercegovini, a kojeg će, na prijedlog Ministarstva za ljudska prava i izbjeglice imenovati Predsjedništvo Bosne i Hercegovine.

Član 23 b.

Sjednice Komisije se održavaju u Sarajevu, a uz saglasnost članova Komisije, i u drugim mjestima u Bosni i Hercegovini. Ministarstvo za ljudska prava i izbjeglice pruža adekvatnu administrativnu i tehničku podršku Komisiji.

VI - Fond za povratak

Član 24

U cilju pružanja podrške povratku i reintegraciji izbjeglica iz BiH i raseljenih osoba u BiH, ovim Zakonom se osniva Fond za povratak, kao samostalna upravna organizacija.

Član 24a

Fondom za povratak upravlja direktor, kojeg imenuje Vijeće ministara Bosne i Hercegovine u skladu sa Zakonom o državnoj službi u institucijama Bosne i Hercegovine.

Direktor, predsjednik Komisije i ministar za ljudska prava i izbjeglice treba da budu predstavnici iz reda sva tri konstitutivna naroda.

Direktor je zadužen za finansijsku realizaciju projekata povratka i rekonstrukcije, koje je svojom odlukom odobrila Komisija, kao i za predlaganje Pravilnika o unutrašnjoj organizaciji Fonda za povratak, Pravilnika o upravljanju sredstvima Fonda za povratak, te drugih podzakonskih akata koje može zatražiti Komisija.

Za finansijsku realizaciju odluka iz prethodnog stava, direktor je odgovoran Komisiji.

Pored direktora, Fond za povratak, u svojoj početnoj fazi, ima do tri uposlenika, od kojih su najmanje dva finansijski stručnjaci sa dokazanim sposobnostima i iskustvom u pogledu finansijskih ugovora i implementacije projekata.

Član 24b

Unutrašnja organizacija Fonda za povratak uređuje se Pravilnikom o unutrašnjoj organizaciji Fonda za povratak.

Pravilnik o unutrašnjoj organizaciji Fonda za povratak izrađuje se uz saglasnost Komisije.

Prije usvajanja, Nacrt Pravilnika o unutrašnjoj organizaciji Fonda za povratak dostavlja se na mišljenje ministru pravde.

Pravilnik o unutrašnjoj organizaciji Fonda za povratak usvaja Vijeće ministara Bosne i Hercegovine.

Član 24c

Fond za povratak se finansira iz primarnih i sekundarnih izvora.

Primarni izvori finansiranja Fonda za povratak uključuju budžetska sredstva države, Federacije BiH, Republike Srpske i Brčko Distrikta BiH, koja su namijenjena za povratak i rekonstrukciju.

Sekundarni izvori finansiranja Fonda za povratak mogu uključiti budžete kantona koji imaju potrebu za rekonstrukcijom, međunarodna sredstva, donacije, dobrovoljne priloge, te druge raspoložive izvore.

Sredstva koja su na raspolaganju Fondu za povratak ili se dodjeljuju putem Fonda za povratak koriste se samo radi realizacije projekata povratka i rekonstrukcije, koje svojom odlukom odobri Komisija.

Član 24d

Fond za povratak je budžetski korisnik i djeluje u skladu sa Zakonom o trezoru institucija Bosne i Hercegovine.

Fond za povratak ima poseban pod-račun radi prikupljanja sredstava namijenjenih za realizaciju projekata povratka i rekonstrukcije.

Posebni uslovi upravljanja sredstvima, kojima se osigurava transparentnost i odgovornost, regulišu se Pravilnikom o upravljanju sredstvima Fonda za povratak.

Pravilnik o upravljanju sredstvima Fonda za povratak izrađuje se uz konsultacije sa Komisijom.

Prije usvajanja, Nacrt Pravilnika o upravljanju sredstvima Fonda za povratak dostavlja se na mišljenje ministru finansija i trezora.

Pravilnik o upravljanju sredstvima Fonda za povratak usvaja Vijeće ministara Bosne i Hercegovine.

Nadzor nad finansijskim poslovanjem Fonda za povratak vrše Ministarstvo finansija i trezora i Ured generalnog revizora finansijskog poslovanja institucija Bosne i Hercegovine.

VII - Sredstva za ostvarivanje prava izbjeglica iz BiH, raseljenih osoba i povratnika

Član 25.

Sredstva za ostvarivanje prava izbjeglica iz BiH, raseljenih osoba u BiH i povratnika osiguravaju se:

- iz Fonda za povratak,
- iz budžeta BiH,
- iz budžeta entiteta i Brčko Distrikta BiH,
- iz kantonalnih i općinskih budžeta,
- od finansijske i druge pomoći zemalja prihvata izbjeglica iz BiH,
- od relevantnih međunarodnih organizacija,
- od donacija i kredita, osiguranih za ove namjene od međunarodnih finansijskih institucija i
- od donacija iz privatnog sektora.

VIII - Prelazne i završne odredbe

Član 26.

Entitetski organi će uskladiti zakone i podzakonske akte sa ovim zakonom u roku od 60 dana od dana stupanja na snagu ovog zakona.

Član 27.

Ovaj zakon stupa na snagu 8 dana od dana objavljivanja u "Službenom glasniku Bosne i Hercegovine", a objaviće se u službenim glasilima entiteta i Brčko Distrikta Bosne i Hercegovine.

Predsjedavajući Doma naroda Predsjedavajući Predstavničkog doma
Parlamentarne skupštine BiH Parlamentarne skupštine BiH